Gemeente Amsterdam

Amsterdamse referentienorm maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen

Plan van aanpak

CONCEPT

Aan	Opdrachtgeversoverleg
Van	[redacted]
Datum	10-10-2017

Bestuursopdracht

Het college van B&W heeft op 25 mei 2016 ingestemd met Koers 2025. Met het vaststellingsbesluit van Koers 2025 is tevens opdracht gegeven voor een aantal gebieds- en thematische studies in het kader van Koers 2025. Een van deze thematische studies is *'Voorzieningenmodel'*, voor het thema maatschappelijke voorzieningen. In de *'tussenrapportage van Ruimte voor de stad'* is opnieuw aangegeven dat het wenselijk is om stadsbrede referentienormen en -richtlijnen te ontwikkelen om de ontwikkeling van niet-woonfuncties steviger in gebiedsontwikkeling te verankeren. Dezelfde urgentie blijkt uit de bestuursopdracht '*Toekomstbestendig vereveningsfonds en de relatie met investeringen in maatschappelijke voorzieningen'*. Omdat het financieringsvraagstuk in deze bestuursopdracht wordt behandeld is de scope van dit Plan van Aanpak het ontwikkelen van referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen.

Inleiding

Amsterdam maakt in relatief korte tijd een enorme groei door. In plaats van uitbreiding kiest het stadsbestuur voor verdichting, waarbij het overgrote deel van de nieuwe woningen binnen de huidige grenzen van het bebouwd gebied worden gerealiseerd. In een verdichtende stad met stijgende grondwaarden staan behoud en realisatie van 'zwakkere' en minder kapitaalkrachtige functies onder druk. Tegelijkertijd zijn dergelijke functies een voorwaarde voor het functioneren en de kwaliteit van de stad. Het vaststellen van referentienormen voor maatschappelijke voorzieningen en inbedding hiervan in de organisatie is een instrument voor het behoud van dergelijke cruciale functies. Om een opeenstapeling van ruimteclaims in gebiedsontwikkeling te voorkomen maken ook groen en spelen onderdeel uit van de op te stellen referentienormen. In dit document wordt beschreven op welke wijze, met welke partijen en binnen welk tijdsbestek de referentienormen worden opgesteld.

Doel en resultaat

Het doel van de opdracht is te voorzien in voldoende en divers kwalitatief aanbod van voorzieningen (maatschappelijk, groen en spelen) en deze niet-woonfuncties steviger te verankeren in de groei die

de stad Amsterdam op dit moment meemaakt. Resultaat is een Amsterdamse referentienorm voor maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen die in beeld brengt welke opgave hoort bij de in Koers 2025 vastgestelde woningbouwambitie van minimaal 5.000 woningen per jaar. Deze referentienorm wordt uitgewerkt in het 'Amsterdams voorzieningenmodel' met bijbehorende handleiding voor gebruik en wordt onderdeel gemaakt van het proces van gebiedsontwikkeling (gemeentelijk plaberum).

Voortkomend uit de thematische studies voor sport, onderwijs, zorg & welzijn, kunst & cultuur, groen en spelen wordt op een later moment ook nog een overzicht gemaakt van alle kaders en inspiratie. Hierin is overzichtelijk gebundeld wat randvoorwaarden, prestatie-eisen en inspirerende beelden zijn voor de verschillende voorzieningen.

Aanpak
Met woningen alleen bouw je geen stad. Een van de randvoorwaarden voor een leefbare, complete stad is een divers en hoogwaardig voorzieningenniveau. Bewoners hebben behoefte aan (maatschappelijke) voorzieningen voor hun ontwikkeling, gezondheid, ter ontspanning of als vangnet. Nabijheid van basis - en middelbare scholen, jeugd-, zorg- en welzijnsvoorzieningen, kunst & cultuur, groen-, recreatie- en sportvoorzieningen zijn cruciaal voor de kwaliteit van leven en een samenhangende sociaal-ruimtelijke structuur in de ontwikkelgebieden. In een complete stad heerst een goede balans tussen wonen en niet-wonen. Om de ontwikkeling van de voorzieningen steviger in gebiedsontwikkeling te verankeren wordt de volgende tweetrapsaanpak voorgesteld:

1. <u>Het vertalen van de behoefte naar een referentienorm voor de volgende voorzieningen:</u>
- ruimte voor onderwijs, jeugd, zorg, welzijn, kunst en cultuur, groen en recreatie en sport

Zie tabel op pagina 3.

Naast de referentienorm wordt bepaald welke voorzieningen er bovenwijks nodig zijn.
Met behulp van de referentienorm kan vastgesteld worden wat de totale opgave aan maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen is bij de in Koers 2025 vastgestelde woningbouwambitie van minimaal 5.000 woningen per jaar.

Ruimte voor onderwijs 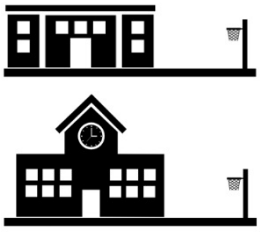	**primair onderwijs** Alles-in-één-school	Basisschool Gymzaal Buitenschoolse opvang Kinderdagverblijf Speelplein
	Piekopvang primair onderwijs	
	Voortgezet onderwijs Middelbare school	Middelbare school Gymzaal Buitenruimte
Ruimte voor jeugd 	Ouder Kind Team (OKT)	
	Jongerencentrum	
Ruimte voor zorg 	Gezondheidscentrum	Huisarts Fysiotherapeut Spreekkamerruimte (maatsch. dienstverlening, psycholoog, diëtist, logopedist)
	Apotheek	
	Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (MOBW)	24uurs opvang Nachtopvang Crisisopvang gezinnen Winterkoude opvang Passantenpension Opvang na huiselijk geweld Opvang zwerfjongeren Beschermd wonen
	Dagbesteding	inlooplocatie, meedoenlocatie, meewerklocatie
Ruimte voor welzijn 	Welzijnsruimte	
	Huis van de wijk	incl. spreekkamerruimte
Ruimte voor kunst en cultuur 	op wijkniveau op stedelijk niveau Kunst in de openbare ruimte	Broedplaats Museum, Bibliotheek, poppodium
Ruimte voor groen en recreatie 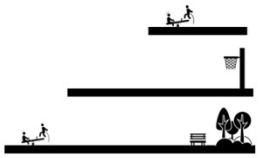	Gebruiksgroen	
	Schooltuinen	
	Sport in de openbare ruimte	
Ruimte voor sport en bos 	Binnensport	Sporthal Zwembad
	Veldoppervlak buitensporten	

Verantwoordelijkheid en rolverdeling
De verschillende beleidsrve's zijn verantwoordelijk voor het bepalen van de noodzakelijke behoefte aan maatschappelijke voorzieningen en de vertaalslag naar een representatieve referentienorm (incl. opgave aan bovenwijkse voorzieningen). Het ruimtelijke domein maakt de vertaalslag naar de ruimtelijke inpassing. Gezamenlijk doel is het in beeld brengen van een haalbare opgave. In het kader van Koers 2025 zijn thematische studies opgestart voor Onderwijs, Sport, Kunst & Cultuur en Zorg & Welzijn, waarin ruimte wordt geboden om gebaseerd op actuele trends en ontwikkelingen richting te geven aan nieuwe concepten en bijbehorende strategieën voor de verdichtende stad. De uitkomsten van deze thematische studies worden meegenomen in het bepalen van de referentienorm. Hierdoor zijn de referentienormen niet alleen gebaseerd op het huidige voorzieningenniveau in de stad, maar zoekt het tevens aansluiting bij de toekomstvisies die binnen de verschillende beleidsterreinen en het ruimtelijke domein leven.

Met behulp van de referentienormen wordt de totale opgave aan maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen bepaald behorende bij de in Koers 2025 gestelde woningbouwambities. Dubbelingen in ruimteclaim (bijv. ruimte voor groen en sport/ spelen) worden eruit gefilterd, zodat er een realistische, haalbare opgave over blijft.

Werkzaamheden:
- Ieder domein binnen sociaal, groen en kunst & cultuur levert herijkte parameters aan met een onderbouwing. Aanspreekpunt voor aanlevering van de gegevens zijn de leden uit het kernteam maatschappelijke voorzieningen.
- Ieder domein levert een kaart aan met daarop de benodigde bovenwijkse voorzieningen en/of een kansenkaart.
- Dubbelingen in ruimteclaim worden uit het voorzieningenmodel gefilterd om een opeenstapeling van ruimteclaims zoveel mogelijk te voorkomen (beleidsoverstijgende strategie).
- Ruimtelijke en financiële doorrekening van het voorzieningenmodel om in beeld te brengen wat het betekent voor de ontwikkelgebieden.
- Afstemming met R&D, G&O, Vastgoed, Stadsdelen.

2. Het vertalen van de referentienormen in een Amsterdams voorzieningenmodel:
Met de vertaalslag van de stedelijke referentienorm naar een Amsterdams voorzieningenmodel, wordt een instrument geboden waarmee in de verschillende fasen in het proces van gebiedsontwikkeling (gemeentelijk Plaberum) per gebied bepaald kan worden wat er aan voorzieningen nodig is. Met het hanteren van het voorzieningenmodel door de ruimtelijke sector in fase 1 van gebiedsontwikkeling, worden maatschappelijke voorzieningen al in een vroeg stadium meegenomen in de planvorming en zo vroegtijdig verankerd in gebiedsontwikkeling.

Verantwoordelijkheid en rolverdeling

Een goed en representatief voorzieningenmodel is niet voldoende om de ruimteclaim voor en realisatie van maatschappelijke voorzieningen in gebiedsontwikkeling ook daadwerkelijk georganiseerd te krijgen. Hiervoor is het nodig om een afsprakenkader vast te stellen met richtlijnen voor gebruik, afspraken over beheer en eigenaarschap en sturing op naleving. Dit afsprakenkader wordt in samenspraak met zowel het sociale als fysieke domein ontwikkeld.

Werkzaamheden:

- Beschrijven afsprakenkader met daarin richtlijnen voor gebruik, verdeling van verantwoordelijkheden en beheer.
- Afstemmen met R&D.
- Afstemming met OIS over demografische gegevens en parameters in voorzieningenmodel.
- Samenstellen boekje 'handleiding voor gebruik'.

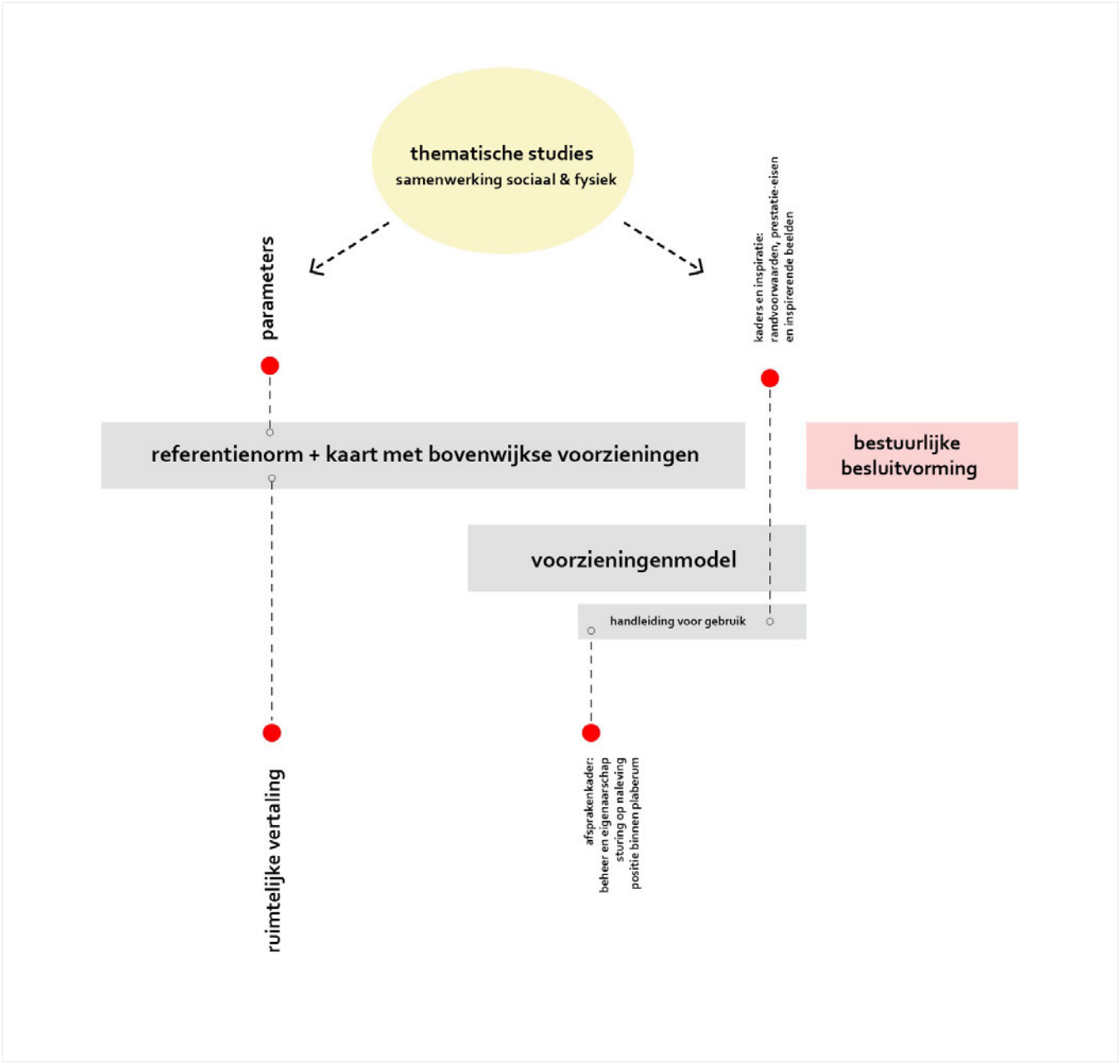
thematische studies
samenwerking sociaal & fysiek
parameters
kaders en inspiratie:
randvoorwaarden, prestatie-eisen
en inspirerende beelden
referentienorm + kaart met bovenwijkse voorzieningen
bestuurlijke
besluitvorming
voorzieningenmodel
handleiding voor gebruik
ruimtelijke vertaling
afsprakenkader:
beheer en eigenaarschap
sturing op naleving
positie binnen plaberum

Organisatie en proces
Door het ambtelijk opdrachtgeverschap te beleggen bij zowel de directeur OJZ als R&D wordt gezamenlijke verantwoordelijkheid ingezet om een intensieve samenwerking mogelijk te maken. Directeur OJZ is verantwoordelijk om erop toe te zien dat binnen de beleidsrve's de behoefte (m2 ruimteclaim) bepaald wordt welke vertaald kan worden in een referentienorm. Directeur R&D is verantwoordelijk voor afstemming met Ruimte voor de Stad en de ruimtelijke doorvertaling naar de ontwikkelgebieden (afstemming met Team Gebiedsontwikkeling).

De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de opdracht ligt bij één coördinerend projectmanager. Voor de uitvoering van de opdracht maakt hij/zij resultaatafspraken met de op deelterreinen verantwoordelijke collega's binnen respectievelijk Onderwijs, Jeugd en Zorg (incl. basisvoorzieningen), Sport en Bos, Groen, Spelen en Kunst & Cultuur én met Ruimte & Duurzaamheid voor de ruimtelijke inpassing. Binnen het ruimtelijke domein is hiervoor één inhoudelijk projectleider als aanspreekpunt aangesteld.

Referentienormen zijn dynamisch, want afhankelijk van beleidsontwikkelingen en maatschappelijke trends. Daarom is het voorstel de vastgestelde referentienormen jaarlijks te evalueren en zo nodig te herijken als vast onderdeel van het programma Ruimte voor de Stad.

Ambtelijk opdrachtgever: [redacted]
Co-opdrachtgevers: [redacted]
Bestuurlijk opdrachtgever: [redacted]
Projectmanager: [redacted]
Uitvoering: kernteam Maatschappelijke Voorzieningen + [redacted] (spelen)
Ruimtelijke doorvertaling: [redacted]

Bestuurlijk traject
Voorstel is om de referentienorm voor besluitvorming voor te leggen aan het college van B&W ingebracht door de wethouder Ruimtelijke Ordening vanuit zijn opdracht gevende rol voor het programma Ruimte voor de Stad.

Wethouder Van der Burg brengt het voorzieningenmodel in het college.
- Staf RO en Grondzaken (zorg & welzijn, sport)

Informeren en committeren:
- Weekendmappen: Kukenheim (onderwijs, jeugd), Ollongren (kunst & cultuur), Choho (openbare ruimte en groen)
- *Bestuurlijk overleg Stadsdelen*

Alle bestuurders krijgen dezelfde informatie en daarnaast specifiek per portefeuille de bijzonderheden die voor de betreffende bestuurder van belang zijn.

Vaststellen:

- College van B&W, met daarin ook de vraag om het voorzieningenmodel en bijbehorende bijlagen ter informatie toe te sturen aan de gemeenteraad.

Planning

okt 2017	informeren wethouders Ollongren, Kukenheim, Van der Burg en Choho
okt 2017	stadsdelen informeren
okt 2017	opstellen referentienorm
okt 2017	totale opgave aan maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen in kaart brengen incl. bovenwijkse voorzieningen
okt 2017	vertaalslag naar Amsterdams voorzieningenmodel
nov 2017	ruimtelijke en financiële gevolgen inzichtelijk maken
nov 2017	team Ruimte voor de Stad en Team Gebiedsontwikkeling
dec 2017	referentienorm naar college B&W

Bestuurlijk traject

18 okt 2017	dubbele staf wethouders Ollongren en Kukenheim
okt 2017	dubbele staf wethouders Van der Burg en Choho
okt 2017	stadsdelen
dec 2017	college van B&W

Planningsoverzicht zie bijlage 1

Kritieke punten en risico's

Bij het vaststellen van de referentienorm zijn veel partijen betrokken. Naast de 4 rve's in het sociale domein zijn ook R&D, G&O en de stadsdelen belanghebbend. Hoewel het gezamenlijk doel is om een haalbare opgave in beeld te brengen, zijn er ook discussiepunten. Verwachting is dat vooral grote ruimteclaims als groen en sport onderwerp van discussie zullen zijn. Tijdige afstemming is van belang.

Ander risico is dat, hoewel de domeinen zorg, jeugd en welzijn hard bezig zijn met het formuleren van referentienormen, er meer tijd nodig is voor een goede herijking. Ditzelfde geldt voor groen en spelen. Overweging is om daar waar de referentienormen in deze domeinen nog niet herijkt zijn de referentienormen uit het oude voorzieningenmodel op te nemen. Er hierbij vanuit gaand dat referentienormen dynamisch zijn en regelmatig herijkt moeten worden.

	Taaknaam
1	afstemming met opdrachtgever over prioriteitsturing op tijd of integraliteit
2	
3	**Sociaal domein**
4	
5	**Het Amsterdams Voorzieningenmodel**
6	***producten samenstellen:***
7	**I referentienormen**
8	referentienormen bepalen
9	+ onderbouwing van de referentienormen
10	*onderwijs*
11	*sport*
12	*kunst en cultuur*
13	*jeugd (OKT en jongerencentrum)*
14	*welzijn*
15	*zorg*
16	*openbare ruimte (groen en spelen)*
17	domein overstijgende strategie voor ruimteclaim
18	verwerken van input in het voorzieningenmodel
19	
20	**II kaart met bovenwijkse voorzieningen**
21	bepalen bovenwijkse voorzieningen (incl. ruimtebeslag)
22	*onderwijs*
23	*sport*
24	*kunst en cultuur*
25	*jeugd (OKT en jongerencentrum)*
26	*welzijn*
27	*zorg*
28	*openbare ruimte (groen en spelen)*
29	kaart(en) maken
30	
31	**III handleiding voor gebruik (afsprakenkader)**
32	onderbouwing demografische gegevens en referentiewoonmilieus (i.s.m. OIS en R&D)
33	samenstellen van een boekje
34	boekje afstemmen met afd. communicatie
35	definitief maken (incl. bijlagen met onderbouwing van de ref. normen)
36	
37	**IV kaders en inspiratie**
38	randvoorwaarden , **prestatie-eisen** en inspiratie
39	samenstellen van een boekje
40	
41	**Fysiek domein**
42	
43	**Afstemming met SAP:**
44	afstemming toetsing tijdens fase 1 en 3 Plaberum op gefundeerde ruimteclaim MV
45	
46	**Afstemming met R&D:**
47	*onderbouwing van de ruimteclaim:*
48	doorrekening ruimteclaim fysiek (past het?)
49	verwerken resultaten/ onderbouwing schrijven
50	aanleveren stukken
51	voorzieningenmodel incl. onderbouwing ruimtelijke en financiële haalbaarheid agenderen voor Kernteam RvdS
52	
53	**Afstemming met G&O:**
54	*onderbouwing financiële haalbaarheid:*
55	doorrekening financiële haalbaarheid (wat betekent het voor de grexen?)
56	verwerken resultaten/ onderbouwing schrijven
57	aanleveren stukken
58	voorzieningenmodel incl. onderbouwing ruimtelijke en financiële haalbaarheid agenderen voor Team Gebiedsontwikkeling
59	
60	**Afstemming met vastgoed:**
61	afstemming
62	
63	**Bestuurlijk traject**
64	afstemming met opdrachtgever
65	opstellen staf- en B&W flap
66	aanleveren stukken
67	staf wethouder RO en Grondzaken (20 nov of 4 dec)
68	weekendmap wethouder onderwijs (Kukenheim)
69	weekendmap wethouder duurzaamheid en groen (Choho)
70	weekendmap wethouder kunst en cultuur (Ollongren)
71	bestuurlijk overleg stadsdelen
72	DMC en DJZ
73	aanleveren voor B&W (incl. DMC en DJZ)
74	B&W

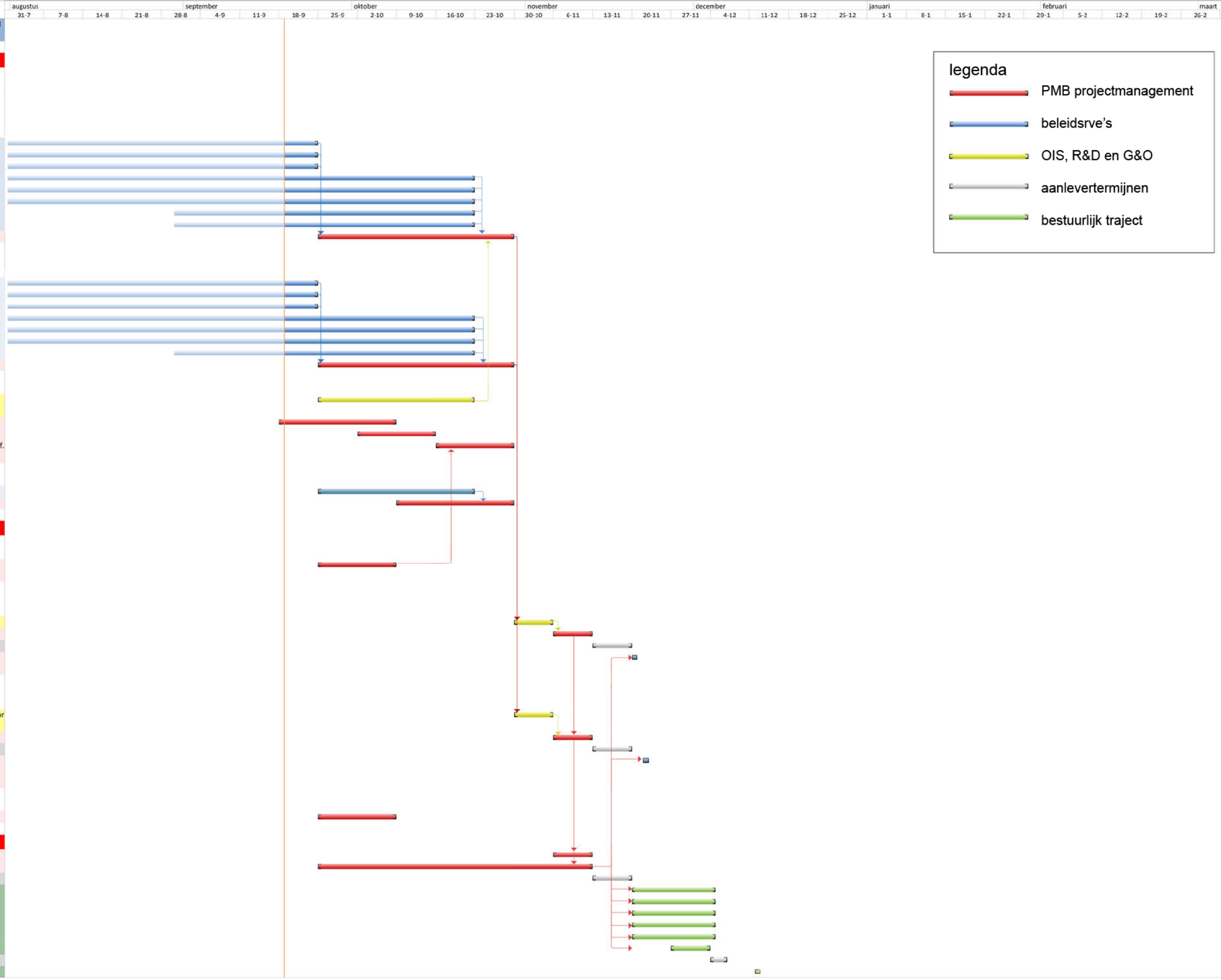

Datum: din 19-9-17